

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettua lakia ja koulutuksen korvaamisesta annettua lakia. Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysriihipäätökseen.

Työnantajan koulutusvähennyksen poistamisesta aiheutuu tarpeita muuttaa taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain säännöksiä.

Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin vain koulutuskorvaukseen oikeutettuihin työnantajiin sekä heidän työntekijöihinsä ja julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin. Lakiin tehtäisiin myös teknisiä muutoksia, jotka johtuvat koulutusvähennyksen poistamisesta ja lain soveltamisalaan ehdotetusta muutoksesta.

Lisäksi koulutuksen korvaamisesta annetun lain soveltamisalaan ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos, jolla poistetaan viittaukset elinkeinoverolakiin ja maatilatalouden tuloverolakiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Nykytila.....	3
2.1.1 Laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä.....	3
2.1.2 Laki koulutuksen korvaamisesta	5
2.2 Nykytilan arviointi	6
3 Tavoitteet	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	9
6 Lausuntopalaute	9
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	9
7.1 Laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä.....	9
7.2 Laki koulutuksen korvaamisesta	10
8 Voimaantulo	10
9 Suhde muihin esityksiin.....	11
LAKIEHDOTUKSET	12
1. Laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain muuttamisesta.....	12
2. Laki koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	13
LIITE	14
RINNAKKAISTEKSTIT	14
1. Laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain muuttamisesta.....	14
2. Laki koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	15

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysriihessä 16.4.2024 on tehty päätös työnantajan koulutusvähennyksen poistamisesta, koska vähennyksellä ei ole saavutettu sille asetettuja tavoitteita.

Työnantajan koulutusvähennyksen poistamisella tarkoitetaan elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa (360/1968, jäljempänä *elinkeinoverolaki*), ja maatilatalouden tuloverolaissa (543/1967) tarkoitetun työnantajan verovähennysoikeuden kumoamista. Valtiovarainministeriössä on valmisteltu ehdotukset työnantajan verovähennysoikeuden kumoamisesta elinkeinoverolaista sekä maatilatalouden tuloverolaista.¹ Mahdollisuus saada *koulutuskorvausta* työntekijöiden koulutukseen osallistumista tukevana taloudellisena kannustimena jäisi ennalleen niiden työnantajien osalta, joihin sovelletaan koulutuksen korvaamisesta annettua lakia (1140/2013).

Työnantajan koulutusvähennyksen poistamisesta aiheutuu tarpeita muuttaa taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain säännöksiä.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä sekä sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä ja käsitelty keskeisten työmarkkinajärjestöjen ja Suomen yrittäjät ry:n kanssa. Hallituksen esityksen valmistelua koskevat tiedot ovat nähtävissä valtioneuvoston julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella [TEM060:00/2024](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet).

Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella xx-xx.x.2024. Lausuntoaika oli poikkeuksellisen lyhyt esityksen kiireellisen valmisteluajataulun vuoksi. Lausuntoja annettiin yhteensä XX kpl. Esitysluonnoksesta lausuiivat...Saapuneet lausunnot ovat nähtävissä edellä mainitulla hankesivulla.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

2.1.1 Laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä

Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettu laki tuli voimaan 1.1.2014. Lain tarkoituksena on lain 1 §:n mukaan edistää työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämistä. Tavoitteena on kannustaa työnantajia ylläpitämään ja kehittämään työntekijöiden ammatillista osaamista, jotta työntekijöiden ammatillinen osaaminen vastaa työn ja työ-

¹ Hallituksen esitysluonnos laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta (lausuntopalvelu.fi).

tehtävien asettamia vaatimuksia ja ennakoitavissa olevia muuttuvia osaamistarpeita. Lain tarkoitusta tuetaan verokannusteella (koulutusvähennys) ja ei-verovelvollisten työnantajien osalta sitä vastaavalla taloudellisella kannusteella (koulutuskorvaus).

Laissa määritellään, mitä tarkoitetaan sellaisella ammatillisen osaamisen kehittämisenä, jota tuetaan taloudellisesti. Ammatillisen osaamisen kehittämisenä tarkoitetaan työntekijöille tarjottavaa suunnitelmallista koulutusta, joka on tarpeen työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi vastaamaan työn ja työtehtävien asettamia vaatimuksia ja ennakoitavissa olevia muuttuvia osaamistarpeita.

Lain 2 §:ssä määritellään lain soveltamisala. Lakia sovelletaan työntekijöihin ja julkisoikeudellisissa palvelussuhteissa oleviin sekä heidän työnantajiinsa. Lakia ei kuitenkaan sovelleta valtion virastoihin ja laitoksiin, eduskunnan oikeusasiamieheen ja apulaisoikeusasiamiehiin eikä eduskunnan kanslian, tasavallan presidentin kanslian, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian ja valtiontalouden tarkastusviraston virkamiehiin eikä myöskään Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen virkamiehiin ja toimihenkilöihin, ellei laissa toisin säädetä. Lakia ei sovelleta myöskään kotitaloustyönantajiin. Mitä laissa säädetään työntekijästä, koskee myös viranhaltijaa. Valtion virastot ja laitokset rajattiin lain soveltamisalan ulkopuolelle vuoden 2021 alusta lähtien.

Lain 3 § sisältää määräykset koulutussuunnitelmasta. Työnantajan on laadittava työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämiseksi koulutussuunnitelma, jotta hän voi saada verovähennyksen tai sitä vastaavan taloudellisen kannusteen.

Yhteistoimintalain (1333/2021) soveltamisalaan kuuluvien yritysten ja yhteisöjen osalta suunnitelmana pidetään mainitun lain 9 §:n mukaista työyhteisön kehittämissuunnitelmaa. Työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) soveltamisalaan kuuluvien työnantajien osalta tällaisena suunnitelmana pidetään mainitun lain 4 a §:n mukaista henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaa.

Laissa säädetään koulutussuunnitelman sisällöstä niiden työnantajien osalta, jotka eivät kuulu yhteistoimintalakien soveltamisalaan. Jos työnantaja ei ole velvollinen noudattamaan yhteistoimintalakia, suunnitelman laatiminen on vapaaehtoista. Suunnitelman laatiminen on kuitenkin tuen saamisen edellytys. Työnantajan laatiman suunnitelman tulee sisältää arvio koko henkilöstön ammatillisesta osaamisesta sekä ammatillisen osaamisen vaatimuksissa tapahtuvista muutoksista ja näiden syistä sekä tähän arvioon perustuva suunnitelma henkilöstöryhmittäin tai muutoin tarkoituksenmukaisella tavalla ryhmiteltynä. Suunnitelmassa on lisäksi käsiteltävä yleiset periaatteet, joilla pyritään ylläpitämään työkyvyttömyysuhan alaisten ja ikääntyneiden työntekijöiden työkykyä sekä työttömyysuhan alaisten työntekijöiden työmarkkinakelpoisuutta. Lisäksi suunnitelmaan tulee kirjata, miten sitä on tarkoitus toteuttaa ja seurata. Yhteistoimintalakien soveltamisalan ulkopuolelle jäävillä työpaikoilla suunnitelma voidaan laatia yhteistyössä henkilöstön tai henkilöstön edustajan kanssa.

Lain 4 §:ssä säädetään työnantajan velvollisuudesta keskustella työntekijän ammatillisen osaamisen kehittämisestä. Jos yhteistoimintalakien soveltamisalan ulkopuolelle jäävä työnantaja ei ole laatinut 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua koulutussuunnitelmaa, työnantajan on työntekijän sitä pyytäessä keskusteltava työntekijän kanssa tämän ammatillisen osaamisen kehittämiseen liittyvistä kysymyksistä. Halutessaan työntekijällä on mahdollisuus ottaa työpaikan luottamusmies tai muu työntekijöiden edustaja mukaan työnantajan kanssa käytäviin keskusteluihin. Työntekijä voi myös valtuuttaa työpaikalle valitun työntekijöiden edustajan pyytämään työnantajalta keskustelujen käymistä.

Työnantajien aktiivisuutta työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämiseksi tuetaan erityisillä taloudellisilla kannusteilla. Lain 5 §:ssä viitataan taloudellisia kannusteita koskeviin määräyksiin. Verovähennyksen myöntämisen edellytyksistä säädetään elinkeinoverolain 56 §:ssä sekä maatilatalouden tuloverolain 10 f §:ssä ja koulutuskorvauksesta koulutuksen korvaamisesta annetussa laissa. Elinkeinoverolain ja maatilatalouden tuloverolain mukaan verovuonna koulutusvähennykseen oikeuttaa enintään kolme koulutuspäivää työntekijää kohti.

2.1.2 Laki koulutuksen korvaamisesta

Koulutuksen korvaamisesta annettu laki tuli voimaan 1.1.2014. Lain tavoitteena on parantaa työnantajan mahdollisuuksia järjestää työntekijöilleen heidän ammatillista osaamista kehittävää koulutusta. Laissa säädetään niistä ehdoista ja menettelysäännöistä, joilla työnantajille korvataan taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain mukaisen koulutuksen ajalta maksettuja palkkauskustannuksia.

Lain 2 §:ssä säädetään lain soveltamisalasta. Lakia sovelletaan koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen (koulutuskorvaus) työnantajalle, jolla ei ole oikeutta koulutusvähennykseen elinkeinoverolain 56 §:n 6 momentin tai maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n 6 momentin perusteella. Niille työnantajille, joihin sovelletaan elinkeinoverolakia tai maatilatalouden tuloverolakia, kustannukset korvataan elinkeinoverotuksessa tehtävällä ylimääräisellä vähennyksellä.

Lakia ei kuitenkaan sovelleta valtion virastoihin ja laitoksiin, eduskunnan kansliaan, tasavallan presidentin kansliaan, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan, valtioneuvoston tarkastusvirastoon, Suomen Pankkiin eikä Kansaneläkelaitokseen. Lakia ei sovelleta myöskään kotitaloustyönantajiin. Mitä laissa säädetään työntekijästä, koskee myös viranhaltijaa. Valtion virastot ja laitokset irtaantuivat vuoden 2021 alussa koulutuskorvausjärjestelmästä ja laista kumottiin tai muutettiin säännökset, jotka koskevat koulutuskorvauksen maksamista valtion virastoille ja laitoksille.

Koulutuskorvaukseen ovat siten oikeutettuja

- tuloverolain (1535/1992) 20 §:ssä tarkoitetut yhteisöt edellä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta,
- kunnat, hyvinvointialueet, seurakunnat sekä muut tuloverolain 21 §:ssä tarkoitetut yhteisöt edellä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta,
- yliopistot ja ammattikorkeakoulut sekä
- yhdistykset ja säätiöt.

Lain 4 §:ssä säädetään niistä edellytyksistä, joiden täytyessä työnantajalla on oikeus saada korvausta järjestämästään koulutuksesta. Koulutuksen tulee ensinnäkin perustua taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuun suunnitelmaan. Jos työnantajalla ei ole tällaista suunnitelmaa tai jos järjestetty koulutus ei sisälly työpaikalla laadittuun koulutussuunnitelmaan, koulutus ei oikeuta koulutuskorvaukseen. Jos koulutus on suunnitelmaan perustuvaa, työntekijän ammatillista osaamista ylläpitävää ja edistävää koulutusta, on sen lisäksi täytettävä pykälän 1–3 kohdassa säädetyt ehdot. Ehtojen mukaan työnantajalla on oikeus koulutuskorvaukseen koulutuksesta

1) joka kestää yhtäjaksoisesti vähintään tunnin,

2) jonka ajalta työnantaja maksaa työntekijälle palkkaa ja

3) johon osallistuvan työntekijän palkkauskustannuksiin ei ole myönnetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 7 luvun 1 §:n mukaista palkkatukea.

Koulutuskorvauksen määrästä säädetään lain 5 §:ssä. Koulutuskorvaus on 10 prosenttia koulutuskorvauksen perusteena käytettävästä palkkakustannuksesta. Koulutuskorvauksen perusteena käytettävä palkkakustannus lasketaan siten, että työntekijöiden keskimääräinen päiväpalkka kerrotaan koulutuskorvaukseen oikeuttavien koulutuspäivien määrällä. Keskimääräinen päiväpalkka lasketaan siten, että työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998), jäljempänä *rahoituslaki*, 19 a §:n mukainen työnantajan työttömyysvakuutusmaksun perusteena oleva palkkasumma jaetaan työnantajan keskimääräisellä työntekijämäärällä ja näin saatu osamäärä luvulla 200. Koulutuspäivänä pidetään päivää, jona koulutuksen kesto on ollut vähintään kuusi tuntia. Koulutuspäivä voi muodostua myös useasta koulutuksesta tai koulutusjaksosta, joiden yhteenlaskettu kesto kalenterivuonna on vähintään kuusi tuntia. Koulutuskorvaukseen oikeuttaa enintään kolme koulutuspäivää työntekijää kohti kalenterivuodessa.

Lain soveltamisalan piiriin kuuluvat työnantajat hakevat koulutuskorvausta Työllisyysrahastolta. Työnantajan on haettava koulutuskorvausta Työllisyysrahastolta vakuutusvuotta seuraavan kalenterivuoden tammikuun loppuun mennessä. Työllisyysrahasto antaa päätöksen koulutuskorvauksen määrästä ja koulutuskorvaus maksetaan työnantajalle tai hyvitetään rahoituslain mukaan määrättävästä työttömyysvakuutusmaksusta. Valtiovarainministeriö maksaa kalenterivuositain hakemuksesta Työllisyysrahastolle sen määrän, jonka rahasto on hyvittänyt työnantajille koulutuskorvauksina.

2.2 Nykytilan arviointi

Hallituksen esitysluonnoksessa laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta on arvioitu työnantajien koulutusvähennystä koskevaa nykytilaa. Esitysluonnoksessa viitataan yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän (2017) arvioon siitä, että koulutusvähennys on tehoton ja hallinnollisesti raskas tuki yrityksille. Koulutusvähennyksen käyttö on jäänyt alkuperäistä arviota vähäisemmäksi ja edellytykset vähennyksen saamiselle (mm. koulutussuunnitelman laatiminen) on arvioitu työläiksi suhteessa saatavaan verohyötyyn.²

Koulutussuunnitelman laatiminen ja siitä saatava verohyöty ovat toistensa vastinpari. Koulutusvähennykseen oikeuttavan verohyödyn poistamisen vuoksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain säännökset jäävät merkityksettömiksi niiden yksityisellä sektorilla toimivien ja maataloutta harjoittavien työnantajien kannalta, joihin sovelletaan elinkeinoverolain ja maatilatalouden tuloverolain säännöksiä. Koulutusvähennyksen poistamisesta johtuen taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisalaa on muutettava siten, että laki koskisi jatkossa vain koulutuskorvaukseen oikeutettuja työnantajia sekä heidän työntekijöitensä ja julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevia. Koulutusvähennyksen poistamisesta ja lain soveltamisalan muuttamisesta aiheutuu lakiin myös teknisiä muutostarpeita.

² Hallituksen esitysluonnos laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta (lausuntopalvelu.fi).

Vastaavasti koulutusvähennyksen poistamisesta johtuen koulutuksen korvaamisesta annetun lain soveltamisalaan on tehtävä tekninen muutos ja poistettava viittaukset elinkeinoverolakiin ja maatilatalouden tuloverolakiin.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on toteuttaa työnantajan koulutusvähennyksen poistamisesta aiheutuvat muutostarpeet taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä ja koulutuksen korvaamisesta annettuihin lakeihin.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Työnantajan koulutusvähennyksen poistamisesta aiheutuu tarpeita muuttaa taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain säännöksiä. Mahdollisuus saada koulutuskorvausta jäisi ennalleen niiden työnantajien osalta, joihin sovelletaan koulutuksen korvaamisesta annettua lakia.

Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisalaa muutettaisiin siten, että lakia sovellettaisiin vain koulutuskorvaukseen oikeutettuihin työnantajiin sekä heidän työntekijöihinsä ja julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin. Lakia ei enää sovellettaisi niihin työnantajiin, jotka ovat aiemmin olleet oikeutettuja työnantajan koulutusvähennykseen. Lakia muutettaisiin myös teknisesti koulutusvähennyksen poistamisen ja lain soveltamisalaan ehdotetun muutoksen vuoksi.

Lisäksi koulutuksen korvaamisesta annetun lain soveltamisalaan tehtäisiin tekninen muutos, jolla poistetaan viittaukset elinkeinoverolakiin ja maatilatalouden tuloverolakiin.

Hallituksen esitysluonnoksessa laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta on arvioitu työnantajien koulutusvähennyksen poistamisen vaikutuksia.³

Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain 4 §:ssä säädetään työnantajan velvollisuudesta keskustella työntekijän kanssa ammatillisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa, työnantajan on työntekijän sitä pyytäessä keskusteltava työntekijän kanssa tämän ammatillisen osaamisen kehittämiseen liittyvistä kysymyksistä. Momentissa tarkoitettulla työnantajalla tarkoitetaan työnantajaa, joka ei kuulu yhteistoimintalakien soveltamisalan piiriin. Tällainen on esimerkiksi yritys, jonka työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä on säännöllisesti alle 20. Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisalaan ehdotettu muutos merkitsisi sitä, että lain 4 §:ää ei enää sovellettaisi niihin yhteistoimintalakien soveltamisalan ulkopuolelle jääviin työnantajiin, jotka eivät olisi aikaisemmin olleet oikeutettuja työnantajan koulutusvähennykseen lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua koulutussuunnitelman laatimatta jättämisestä johtuen.

Ottaen huomioon taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain 4 §:n suppea soveltamisala, muutoksella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta. Näin on myös siitä syystä, että työnantajan on työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 1 §:n mukaisen yleisveloit-

³ Hallituksen esitysluonnos laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta (lausuntopalvelu.fi).

teen mukaan huolehdittava siitä, että työntekijä voi suoriutua työstään myös yrityksen toimintaa, tehtävää työtä tai työmenetelmiä muutettaessa tai kehitettäessä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi opastamista, perehdyttämistä tai kouluttamista työn muutoksien vaatimalla tavalla. Lisäksi työnantajan on pyrittävä edistämään työntekijän mahdollisuuksia kehittyä kykijensä mukaan työrullaan etenemiseksi. Työnantajat saattavat keskustella työntekijöidensä kanssa heidän ammatilliseen osaamiseen liittyvistä kysymyksistä esimerkiksi säännöllisten kehityskeskusteluiden yhteydessä ja tarjota työntekijöille koulutusta.

Osaamisen kehittämisen kulttuuri on perinteisesti ollut suomalaisilla työpaikoilla vahva, ja pitkällä aikavälillä se on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Viimeisen viiden vuoden aikana kasvu on tasaantunut. Koronan jälkeen työnantajan tarjoamaan koulutukseen osallistuminen on vähentynyt, ja jäänyt aikaisempaa alhaisemmalle tasolle.⁴ Työpaikoilla osaamisen kehittämisen keinoja on monia, työnantajan tarjoama koulutus on niistä vain yksi. Vuosien 2021–2022 taitteessa tehdyn MEADOW-tutkimuksen mukaan työnantajat yli kymmenen henkilön organisaatioissa kokivat henkilöstön osaamisen kehittämisen tärkeimmiksi keinoiksi vertaisoppimisen työkaverilta toiselle, esihenkilön ja alaisen väliset kehityskeskustelut sekä henkilöstön osallistumisen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Samojen työpaikkojen työntekijät kokivat, että oma osaaminen kehittyi etenkin, kun asioita oppii nykyistä työtä tekemällä ja työkavereilta. Myös uusien tehtävien ja vastuiden oppiminen koettiin yleisesti tärkeänä osaamisen kehittämisen keinona. Osallistuminen koulutukseen tuli vasta näiden jälkeen, ja esimerkiksi opiskelua verkkomateriaalien avulla ei koettu usein merkittävänä keinona kehittää omaa osaamista.⁵

Hallituksen esitysluonnoksessa laiksi yhteistoimintalain muuttamisesta⁶ ehdotetaan nostettavaksi yhteistoimintalain soveltamisalaa säännöllisesti vähintään 50 työntekijää työllistäviin yrityksiin, yhteisöihin ja sivuliikkeisiin. Laissa säädettäisiin kuitenkin kevennettyä vuoropuhelua koskevasta veloitteesta työnantajalle, jonka työsuhteessa olevien työntekijöiden määrä olisi säännöllisesti 20–49. Vuoropuhelu tarkoittaisi työnantajan ja henkilöstön edustajan välistä asioiden käsittelyä, jolla edistetään riittävää ja oikea-aikaista tiedonkulkua työnantajan ja henkilöstön välillä sekä henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia asioissa, jotka koskevat heidän työtään, työolojaan tai asemaansa. Vuoropuhelun kohteet sekä toteutustavat määriteltäisiin yrityksessä tai yhteisössä tarkoituksenmukaiseksi katsotulla tavalla. Säännöllisesti 20–49 työntekijää työllistävällä työnantajalla ei kuitenkaan olisi enää velvollisuutta laatia työyhteisön kehittämissuunnitelmaa.

Yhteistoimintalakiin ehdotetut muutokset merkitsisivät sitä, että useammat työnantajat soveltaisivat taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain 3 §:n 3 momenttia, jos muutoksia taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisalaan ei tehtäisi, koska heillä ei olisi enää velvollisuutta laatia yhteistoimintalain mukaista työyhteisön kehittämissuunnitelmaa. Käytännössä kyseiset työnantajat eivät kuitenkaan enää laatisi lain 3 §:n 3 momentin mukaista koulutussuunnitelmaa koulutusvähennyksen poistamisen johdosta. Vastaavasti, jos muutoksia taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisalaan ei tehtäisi, kyseisten työnantajien työntekijät voisivat pyytää lain 4 §:n mukaan työnantajaa keskustelemaan heidän kanssaan ammatillisen

⁴ Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2024:16, Työolobarometri 2023.

⁵ Lyly-Yrjänäinen, M., Selander, K., Alasoini, T. (2023). Jatkuva oppiminen työorganisaatioissa: Mitkä keinot ovat tärkeitä ja miten oppiminen toteutuu? MEADOW-julkaisu. Helsinki: TYÖ2030-ohjelma.

⁶ Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi yhteistoimintalain muuttamisesta (lausuntopalvelu.fi).

osaamisen kehittämiseen liittyvistä kysymyksistä, kun työnantaja ei olisi laatinut koulutussuunnitelmaa.

Lakeihin ehdotettujen muutosten yhteisvaikutuksen arvioidaan kuitenkin olevan vähäinen työ-sopimuslain 2 luvun 1 §:n mukaisen yleisvelvoitteen ja edellä sen yhteydessä esitettyjen perusteluiden vuoksi. Säännöllisesti 20-49 työntekijää työllistävät yritykset, yhteisöt ja sivuliikkeet voisivat myös ottaa työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämiseen liittyvät kysymykset osaksi säännönmukaisesti käytävää vuoropuhelua.

Koulutusvähennyksen poistamisesta aiheutuu tarve muuttaa myös teknisluonteisesti koulutuksen korvaamisesta annetun lain soveltamisalasäännöstä. Ehdotettu muutos ei merkitsisi asiallista muutosta lain soveltamisalaan.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Työnantajan koulutusvähennyksen poistamisen vuoksi muutokset taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettuun lakiin ja koulutuksen korvaamisesta annettuun lakiin ovat välttämättömiä lakien luettavuuden ja selkeyden kannalta.

Jaksossa 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset on kuvattu taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisalaan ehdotettujen muutosten vaikutuksia lain 4 §:n soveltamiseen. Esitystä valmisteltaessa on arvioitu vaihtoehtoa, jossa vastaava työnantajan velvoite keskustella työntekijän kanssa ammatillisen osaamisen kehittämisestä lisättäisiin muuhun työlaainsäädäntöön. Valmistelussa kuitenkin katsottiin, että työ-sopimuslain 2 luvun 1 §:ssä työnantajalle asetetulla yleisvelvoitteella voidaan riittävästi turvata työntekijän ammatillisen osaamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyvä vuorovaikutus työnantajan ja työntekijän välillä. Ehdotettujen muutosten vähäisten vaikutusten vuoksi valmistelussa ei päädytty lisäämään vastaavaa velvoitetta muuhun työlaainsäädäntöön.

6 Lausuntopalaute

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.]

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä

2 §. Soveltamisala. Elinkeinoverolaista ja maatilatalouden tuloverolaista poistettaisiin työnantajan koulutusvähennys, minkä johdosta pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että elinkeinoverolain ja maatilatalouden tuloverolain soveltamisalaan kuuluvat työnantajat rajattaisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Lakia sovellettaisiin niihin työnantajiin, jotka ovat oikeutettuja koulutuksen korvaamisesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutuskorvaukseen.

Momentti sisältäisi luettelon niistä työnantajista, jotka kuuluisivat lain soveltamisalaan. Lakia sovellettaisiin 2 momentissa mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta 1 momentin luettelossa mainittuihin työnantajiin sekä heidän työntekijöihinsä ja julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin. Lain soveltamisala vastaisi koulutuskorvauksen myöntämistä koskevaa vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

Momentin 1 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin työnantajina toimiviin tuloverolain 20 §:ssä tarkoitettuihin tuloverosta vapaisiin yhteisöihin.

Momentin 2 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin työnantajina toimiviin tuloverolain 21 §:ssä tarkoitettuihin osittain verovapaisiin yhteisöihin.

Momentin 3 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin työnantajina toimiviin yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Yliopistolla tarkoitettaisiin yliopistolain (558/2009) soveltamisalaan kuuluvaa yliopistoa ja ammattikorkeakoululla ammattikorkeakoululain (932/2014) soveltamisalaan kuuluvaa ammattikorkeakoulua.

Momentin 4 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin työnantajina toimiviin yhdistyksiin ja säätiöihin.

Pykälän 2 ja 3 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

3 §. Koulutussuunnitelma. Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta verovähennyksestä. Maininta olisi tarpeeton, koska verovähennys poistettaisiin elinkeinoverolaista ja maatilatalouden tuloverolaista.

Pykälän 2 ja 3 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

5 §. Koulutuskorvaus. Pykälästä poistettaisiin maininta elinkeinoverolain ja maatilatalouden tuloverolain mukaisesta verovähennyksestä. Maininta olisi tarpeeton verovähennyksen poistamisen johdosta. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan ehdotetun pykälän mukaista sisältöä.

7.2 Laki koulutuksen korvaamisesta

2 §. Soveltamisala. Elinkeinoverolaista ja maatilatalouden tuloverolaista poistettaisiin työnantajan koulutusvähennys, minkä johdosta pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaukset elinkeinoverolakiin ja maatilatalouden tuloverolakiin. Lakia sovellettaisiin jatkossa koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen (koulutuskorvaus) työnantajalle, johon sovelletaan taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettua lakia. Muutos ei merkitsisi asiallista muutosta lain soveltamisalaan.

Nykylakia vastaavasti lakia ei sovellettaisi valtion virastoihin ja laitoksiin, eduskunnan kansliaan, tasavallan presidentin kansliaan, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan, valtiontalouden tarkastusvirastoon, Suomen Pankkiin eikä Kansaneläkelaitokseen. Lakia ei sovellettaisi myöskään kotitaloustyönantajiin. Kirjaukset lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä tahoista kuitenkin poistettaisiin pykälän 1 momentista, koska vastaavat tahot on lueteltu taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetussa laissa.

Pykälän 2 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2025.

9 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy hallituksen esitykseen laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta, jolla kumotaan työnantajan koulutusvähennys elinkeinotulon verottamisesta annetusta laista sekä maatilatalouden tuloverolaista.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittamisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittamisestä annetun lain (1136/2013) 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 5 §, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 1 momentti laissa 1343/2021, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraaviin työnantajiin sekä heidän työntekijöihinsä ja julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin:

- 1) tuloverolain (1535/1992) 20 §:ssä tarkoitetut tuloverosta vapaat yhteisöt;
- 2) tuloverolain 21 §:ssä tarkoitetut osittain verovapaat yhteisöt;
- 3) yliopistot ja ammattikorkeakoulut; ja
- 4) yhdistykset ja säätiöt.

3 §

Koulutussuunnitelma

Saadakseen 5 §:ssä tarkoitetun koulutuskorvauksen työnantajan on laadittava työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämiseksi koulutussuunnitelma.

5 §

Koulutuskorvaus

Koulutuskorvauksesta säädetään koulutuksen korvaamisesta annetussa laissa (1140/2013).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan koulutuksen korvaamisesta annetun lain (1140/2013) 2 §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 1055/2020, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen (*koulutuskorvaus*) työnantajalle, johon sovelletaan taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettua lakia (1136/2013).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain (1136/2013) 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 5 §, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 1 momentti laissa 1343/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan työntekijöihin ja julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin sekä heidän työnantajiinsa.

Tätä lakia sovelletaan *seuraaviin työnantajiin sekä heidän työntekijöihinsä* ja julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin:

- 1) tuloverolain (1535/1992) 20 §:ssä tarkoitettut tuloverosta vapaat yhteisöt;
- 2) tuloverolain 21 §:ssä tarkoitettut osittain verovapaat yhteisöt;
- 3) yliopistot ja ammattikorkeakoulut; ja
- 4) yhdistykset ja säätiöt.

3 §

3 §

Koulutussuunnitelma

Koulutussuunnitelma

Saadakseen 5 §:ssä tarkoitetun verovähennyksen *tai sitä vastaavan taloudellisen kannusteen* työnantajan on laadittava työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämiseksi koulutussuunnitelma.

Saadakseen 5 §:ssä tarkoitetun koulutuskorvauksen työnantajan on laadittava työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittämiseksi koulutussuunnitelma.

5 §

5 §

Verovähennys ja sitä vastaava taloudellinen kannuste

Koulutuskorvaus

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Verovähennyksen myöntämisen edellytyksistä säädetään elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 56 §:ssä ja maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 10 f §:ssä sekä koulutuskorvauksesta koulutuksen korvaamisesta annetussa laissa (1140/2013).

Koulutuskorvauksesta säädetään koulutuksen korvaamisesta annetussa laissa (1140/2013).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

2.

Laki

koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan koulutuksen korvaamisesta annetun lain (1140/2013) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1055/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Sovelletamisala

Sovelletamisala

Tätä lakia sovelletaan koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen (*koulutuskorvaus*) työnantajalle, jolla ei ole oikeutta koulutusvähennykseen elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 56 §:n 6 momentin tai maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 10 f §:n 6 momentin perusteella. Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta eduskunnan kansliaan, tasavallan presidentin kansliaan, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan, valtiontalouden tarkastusvirastoon, Suomen Pankkiin eikä Kansaneläkelaitokseen. Lakia ei sovelleta myöskään kotitaloustyöntajiin.

Tätä lakia sovelletaan koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen (*koulutuskorvaus*) työnantajalle, *johon sovelletaan taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettua lakia (1136/2013).*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

